

Záložna-kampelička Hromnice

1926–1953

Inventář

EL NAD č.: 674

AP č.: 322

Veronika Brožková

Plasy 2016

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	7
III. Archivní charakteristika archivního fondu	7
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	7
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	7
Seznam použitých pramenů a literatury	8

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	9
Inventární seznam	10

I. Vývoj původce archiválií

Spořitelní a záložní spolky byly malé peněžní ústavy, které poskytovaly finanční služby svým členům z řad malých vkladatelů, především zemědělců a vesnických živnostníků. Vznikaly na sklonku 19. století podle německého vzoru Raiffeisenových záložen na základě zákona č. 70/1873 ř. z., o společenstvech pro napomáhání živnosti a hospodářství.

Velkým propagátorem těchto záložních spolků u nás byl František Cyril Kampelík (1805–1872). Tento lékař a politik mimo jiné v roce 1861 vydal brožuru *Spořitelny po farských kolaturách orbě, řemeslu ze svízeli pomohou*. Navrhl v ní zakládání malých venkovských spořitel, které by z nahromaděného kapitálu poskytovaly rolníkům a venkovským řemeslníkům levný úvěr.

Na přelomu 80. a 90. let devatenáctého století se Kampelíkovy myšlenky začaly uskutečňovat. Zakládáním spořitelním a záložním spolkům se říkalo kampeličky nebo také raiffeisenky podle finančníka Friedricha Wilhelma Raiffeisena, který podobné úvěrové spolky zakládal v Německu. Vedly běžné účty, umožňovaly příjem a výdej peněz a vklady a výběry z vkladních knížek. Ze získaných depozit potom půjčovaly za výhodný úrok svým členům finanční hotovost bez dlouhé čekací doby a složitého ručení. Jednotlivé spolky zaštiťovala Ústřední jednota českých hospodářských spolků v Království českém. Ta pro záložny zajišťovala správu peněžních vkladů, ukládání financí na běžné účty v bankách, vedla účty, poskytovala úvěry, ukládala finanční přebytky, vykonávala revize, poskytovala poradenskou činnost. Vedle toho obstarávala i společný nákup hospodářských potřeb (uhlí, hnojiva, krmiva) pro zemědělce, objednávaných prostřednictvím jednotlivých spolků. Kampeličky byly zakládány s ručením neomezeným, pracovaly přímo na vesnicích, s minimálními náklady. Kromě pokladníka neměly placené úředníky, byly spravovány lidmi, kteří měli své hlavní zaměstnání jinde a tuto funkci považovali spíše za čestnou.

Ustavující valná hromada *Spořitelního a záložního spolku pro Hromnici a Žichlice* se konala 30. května 1926. Bylo zvoleno pětičlenné představenstvo, jehož předsedou (starostou) se stal Josef Krofta, dále šestičlenná dozorčí rada a pokladník. Při svém založení měl spolek 26 členů.

Minimální vklad nového člena spolku byla 1 Kč, počáteční úrok z vkladů byl stanoven na 4,5 %, úrok ze zápůjček činil 6 %. Spolek se připojil k Ústřední jednotě hospodářských družstev, zapsanému společenstvu s obmezeným ručením v Praze. Sídlo spolku bylo v Hromnici, jeho členy se mohli stát občané obcí Hromnice a Žichlice.

Dne 15. července 1926 byl spolek zapsán do rejstříku společenstev (Krajský soud v Plzni, sv. X, list 125) pod názvem *Spořitelní a záložní spolek pro Hromnici a Žichlice, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením*.

Vlastní činnost byla zahájena 1. ledna 1927. Spolek neměl vlastní prostory, úřadovalo se dvakrát měsíčně v pronajaté místnosti v obecním domě čp. 11 v Hromnici.

V roce 1934 musely být podle vládního nařízení č. 169/1933 Sb. z. a n., kterým se vydávají zvláštní předpisy o záložnách a úvěrních spolicích, úvěrních společenstvech (družstvech), hospodářských a živnostenských družstvech úvěrních a jejich svazech, změněny stanovy spolku. Při té příležitosti se obecné označení kampelička dostalo do názvu, oficiální název tedy zněl *Kampelička, spořitelní a záložní spolek pro Hromnici a Žichlice, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením*.

Na základě vládního nařízení č. 268/1941 Sb. z. a n., o jazykové úpravě zápisu firem do obchodního nebo společenstevního rejstříku, byl 24. září 1941 schválen nový dvojjazyčný název *Kampelička, spořitelní a záložní spolek pro Hromnici a Žichlice, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením – Kampelička, Spar- und Vorschussverein für Hromnitz und Schichlitz, eingetragene Genossenschaft mit unbeschränkter Haftung*.

Po pádu nacistického Německa a obnovení svobodné Československé republiky vydal dne 19. května 1945 prezident republiky Dr. Edvard Beneš dekret o neplatnosti některých majetkově

právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců, kolaborantů a některých organizací a ústavů, jímž byla ve všech hospodářských ústavech, družstvech a institucích zrušena působnost dosavadních vedoucích osob a činovníckých sborů a vedení přešlo na jmenované národní správce. Národním správcem kampeličky byl dne 1. října 1945 ustanoven Josef Krofta. Dne 16. listopadu 1945 se konala valná hromada a starostou spolku byl opět zvolen dosavadní starosta Rudolf Pech.

Ke dni 20. února 1947 bylo ve smyslu § 1 zákona č. 200/1946 Sb. z. a n., o některých opatřeních v oboru obchodního a společenstevního práva, ve společenstevním rejstříku vymazáno německé znění firmy.

Podle zákona č. 181/1948 Sb. z. a n., o organizaci peněžnictví, byla výnosem ministerstva financí č. j. 205.209/48-III/7 ze dne 15. října 1948 přikázána přeměna v ústav lidového peněžnictví s tím, že název bude znít *Záložna-kampelička v Hromnici*. Záložna se stala povinným členem Okresní spořitelny a záložny v Plzni, která byla zároveň jejím peněžním ústředím. Dosavadní členové správy a úředníci zůstali ve svých funkcích, nově byla kampelička družstvem s ručením omezeným.

V říjnu 1951 byla firma ze společenstevního rejstříku přenesena do podnikového rejstříku Okresního soudu v Plzni, kde byla zaregistrována pod značkou Dp 95.

Podle § 14, odst. 1 a 3 zákona č. 84/1952 Sb., o organizaci peněžnictví, se ke dni 1. ledna 1953 *Záložna-kampelička v Hromnici* sloučila univerzální sukcesí bez likvidace se Státní spořitelnou v Plzni. V důsledku toho došlo dne 27. ledna 1953 k výmazu *Záložny-kampeličky v Hromnici* z podnikového rejstříku.

Významní činovníci spolku

Předsedové představenstva (starostové)

Josef Krofta	05/1926–05/1930
Rudolf Pech	05/1930–12/1952

Předsedové dozorčí rady

Antonín Rott	11/1926–06/1928
František Telín	06/1928–06/1945
Ferdinand Winkelhöfer	11/1945–12/1952

Vývoj vkladů a zápůjček

<u>rok</u>	<u>vklady</u>	<u>zápůjčky</u>	<u>zisk</u>
1927	193 786,64 Kč	149 900,00 Kč	5416,48 Kč
1930	249 135,42 Kč	133 000,00 Kč	2941,78 Kč
1935	226 576,78 Kč	187 100,00 Kč	6317,09 Kč
1940	373 038,30 K	185 190,00 K	2601,14 K
1945	5 159 148,10 Kčs	28 000,00 Kčs	-5686,90 Kčs
1950	1 562 753,50 Kčs	256 890,90 Kčs	13 160,50 Kčs
1952	1 472 232,40 Kčs	46 263,90 Kčs	-4333,10 Kčs

Počet členů spolku

<u>rok</u>	<u>počet členů</u>
1927	55
1930	89
1935	137
1940	165
1945	166
1947	197

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Písemnosti předala v roce 1980 Česká státní spořitelna, oblastní závod Plzeň, z podnikového archivu v Nepomuku Státnímu oblastnímu archivu v Plzni a ten následně materiály postoupil zdejšímu archivu (č. př. 530). Předávací protokoly ani žádné jiné podrobnosti o převzetí archiválií se nedochovaly.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Záložna-kampelička Hromnice 1926–1953 tvoří celkem 10 česky psaných úředních knih, z toho 8 knih správního charakteru (protokol pro valnou hromadu, protokol pro dozorčí radu, protokol pro představenstvo, seznamy činovníků a členů) a 2 účetní knihy. Fond dále obsahuje 1 karton spisového materiálu (zakládací listiny, oběžníky k valné hromadě, soudní usnesení a účetní závěrky).

Název archivního fondu byl zvolen na základě Metodického návodu OASSS MV k vedení evidence NAD podle vyhl. č. 645/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, tj. dle posledního úředního nebo jinak běžně užívaného názvu svého původce a místa působení.

Při pořádání a inventarizaci fondu bylo přihlédnuto k současným pravidlům pro zpracování archivního materiálu (Metodické návody a instrukce pro zpracování archivního materiálu. SAP X, 1960, č. 2, s. 215–310), k Metodickému pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek č. j. SOAP/006-0767/2010 včetně jeho dodatku č. j. SOAP/006-1300/2014 a k Metodickému návodu č. 1/2013 OASSS MV, kterým se vydávají nová základní pravidla pro zpracování archiválií.

V roce 1981 JUDr. Josef Pankraz a Marie Vitoušová fond uspořádali a vyhotovili skupinový inventář *Peněžní ústavy v okrese Plzeň-sever (1858) 1867–1954*, k jeho schválení však nedošlo.

Celkový rozsah fondu je 0,22 bm. Knihy i spisový materiál jsou řazeny podle obsahu a v rámci jednotlivých druhů chronologicky. Vnitřní skartace nebyla provedena.

V době zpracování fondu se písemnosti nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Materiály archivního fondu Záložna-kampelička Hromnice poskytují poměrně ucelené údaje o činnosti spolku. Fond obsahuje zápisy ze schůzí orgánů a kompletní řadu účetních závěrek. Záznamy jsou dokladem vývoje peněžnictví na regionální úrovni a lze z nich získat i informace o dění v obcích, v nichž působil. Další informace o vývoji spolku obsahuje archivní fond Krajský soud Plzeň I, uložený ve Státním oblastním archivu v Plzni.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Archivní fond Záložna-kampelička Hromnice 1926–1953 uspořádala a inventář k němu zpracovala Veronika Brožková v červenci 2015 v SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích. Čistopis pomůcky zhotovila v dubnu 2016 Veronika Brožková.

V Plasích 11. dubna 2016

Veronika Brožková

Seznam použitých pramenů a literatury

Státní oblastní archiv v Plzni, *Krajský soud Plzeň I /nezpracováno/,* Kampelička, spořitelní a záložní spolek pro Hromnici a Žichlice, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením – sign. Dr X 125, Záložna-kampelička v Hromnici – sign. Dp 95.

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1933 (částka 53, 14. 8.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 4, 23. 5.).

Sbírka zákonů a nařízení Protektorátu Čechy a Morava, 1941 (částka 89, 22. 7.).

Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé, 1946 (částka 87, 8. 11.).

Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé, 1948 (částka 66, 3. 8.).

Sbírka zákonů republiky Československé, 1952 (částka 38, 22. 12.).

Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené, 1873 (částka XXV, 17. 5.).

HÁJEK, Jan – LACINA, Vlastislav. *Od úvěrních družstev k bankovním koncernům*. Praha, 1999.

Seznam použitých zkratek

AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
č. př.	číslo přírůstku
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
ev. jednotka	evidenční jednotka
inv. č.	inventární číslo
kar	karton
NAD	Národní archivní dědictví
OASSS MV	odbor archivní správy a spisové služby ministerstva vnitra
ř. z.	říšský zákoník
SAP	Sborník archivních prací
Sb. z a n.	sbírka zákonů a nařízení
SOA	státní oblastní archiv
SOkA	státní okresní archiv
ukn	úřední kniha

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
I. Knihy			
1	Protokol pro valnou hromadu (30. 5. 1926–23. 12. 1949)	1926–1949	ukn 1
2	Protokol pro představenstvo (28. 11. 1926–7. 9. 1947)	1926–1947	ukn 2
3	Protokol pro představenstvo (19. 10. 1947–22. 11. 1952)	1947–1952	ukn 3
4	Protokol pro dozorčí radu (28. 11. 1926–14. 8. 1935)	1926–1935	ukn 4
5	Protokol pro dozorčí radu (18. 9. 1935–28. 5. 1944)	1935–1944	ukn 5
6	Protokol pro dozorčí radu (1. 6. 1944–27. 12. 1952)	1944–1952	ukn 6
7	Seznam členů	1926–1952	ukn 7
8	Seznam spolkových činovníků	1926– 1949	ukn 8
II. Spisový materiál			
Spisy			
9	Zakládací listiny, stanovy, jednací řád	1926–1941	kar 1
10	Usnesení krajského soudu	1926–1951	kar 1
11	Oběžníky k valné hromadě	1939–1943	kar 1
III. Účetní materiál			
a) účetní knihy			
12	Účetní závěrky	1928–[1939]	ukn 9
13	Účetní závěrky	1939–1949	ukn 10
b) účty			
14	Účetní závěrky	1949–1953	kar 1

Název archivní pomůcky:	Záložna-kampelička Hromnice
Značka fondu:	ZK Hromnice
Časové rozmezí:	1926–1953
Počet evidenčních jednotek:	11 (10 úředních knih, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	14
Rozsah v bm:	0,22
Stav ke dni:	11. 4. 2016
Zpracovatel archivního souboru:	Veronika Brožková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Veronika Brožková
Počet stran:	12
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Martina Matušková dne 11. 4. 2016 – č. j. SOAP/060-129/2016